

Osobni identifikacijski broj u poreznim postupcima

POTVRDA O OSOBNOM IDENTIFIKACIJSKOM BROJU

OIB	<input type="text"/>
Ime i prezime / Naziv	<input type="text"/>
Godina rođenja / Mjesto osnivanja	1983.
Datum izdavanja	02.01.2009.

Izdaje:
Ministarstvo financija
DRŽAVNI TAJNIK
RAVNATELJ
mr.sc. Ivica Mladinec

♦ mr. sc. Marijana Vuraić Kudeljčan

1. UVOD

Hrvatski sabor na sjednici održanoj 9. svibnja 2008. donio je Zakon o osobnom identifikacijskom broju (u daljnjem tekstu: Zakon), koji je objavljen u Narodnim novinama broj 60/08, a primjenjuje se od 1. siječnja 2009. Zakonom se propisuje osobni identifikacijski broj kao stalna i obvezna oznaka svake osobe u Republici Hrvatskoj, putem kojeg će se osobe upisivati u sve službene evidencije o osobama i o imovini te putem kojeg će tijela javne vlasti međusobno razmjenjivati podatke iz službenih evidencija koje vode.

Zakonom se propisuje prijelazno razdoblje uvođenja osobnoga identifikacijskog broja koja započinje početkom stupanja na snagu Zakona, a završava 31. prosinca 2010. kada se predviđa puna primjena osobnoga identifikacijskog broja u pravnom sustavu Republike Hrvatske. Kako Zakon stupa na snagu 1. siječnja 2009. godine, 2009. godina kao prva godina prijelaznog razdoblja obilježena je određivanjem i dodjeljivanjem osobnoga identifikacijskog broja te upisom određenih osobnih identifikacijskih brojeva u sve službene evidencije. Stoga tijekom 2009. godine zakonodavac nije predvidio korištenje osobnoga identifikacijskog broja u komunikaciji s tijelima javne vlasti. Međutim, već od 1. siječnja 2010. godine osobni identifikacijski broj postaje osnovni identifikator osoba u komunikaciji s tijelima javne vlasti, a i u poslovima platnog prometa. Takva primjena osobnoga identifikacijskog broja zahtijeva pripremu svih osoba, a posebnu odgovornost stavlja pred poduzetnike koji u poreznim postupcima posluju prema odredbama poreznih propisa. Kako se bliži početak primjene osobnoga identifikacijskog broja, u nastavku članka nastoji se ukazati na potrebu pripreme na novi način poslovanja poreznih obveznika temeljenog na osobnom identifikacijskom broju kao stalnoj i obveznoj oznaci poreznih obveznika, ali i odgovoriti na do sada postavljena pitanja o korištenju osobnih identifikacijskih brojeva.

2. OSOBNI IDENTIFIKACIJSKI BROJ

Iz zakonskih odredaba proizlazi da je osobni identifikacijski broj stalna, ali i obvezna identifikacijska oznaka svake osobe, koju tijela javne vlasti koriste u službenim evidencijama u svakodnevnom radu i kod razmjene podataka. Sastoji se od jedanaest znamenki, deset znamenki određenih slučajnim odabirom niza brojeva i jedanaeste znamenke koja predstavlja kontrolni broj izračunat po »Modul 11,10« ISO 7064. Odredbama Pravilnika o osobnom identifikacijskom broju (Narodne novine broj 1/09; u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisana je i službena kratica osobnoga identifikacijskog broja kao OIB. Člankom 5. točka 1. Zakona određuje se tko se za potrebe Zakona smatra obveznikom broja kojem se osobni identifikacijski broj određuje i dodjeljuje. Tako se obveznikom broja smatraju: hrvatski državljani, pravne osobe sa sjedištem na području Republike Hrvatske i strane fizičke i pravne osobe kod kojih je nastao povod za praćenje na području Republike Hrvatske. Nasuprot obveznicima broja člankom 5. točka 2. Zakona propisuju se korisnici broja kojima se smatraju tijela javne vlasti koja osobne identifikacijske brojeve koriste za povezivanje podataka u službenim evidencijama, u svakodnevnom radu i kod razmjene podataka.

3. KORIŠTENJE OSOBNIH IDENTIFIKACIJSKIH BROJEVA

Načini korištenja osobnih identifikacijskih brojeva propisani su odredbama članka 6. i 7. Zakona, a detaljno su razrađeni i odredbama Pravilnika (članci 37., 38., 44., 45. i 46. Pravilnika). Prema članku 6. Zakona, obveznici broja obvezni su koristiti dodijeljeni im osobni identifikacijski broj:

1. na svim prijavama i ostalim podnescima kojima komuniciraju s korisnicima broja
2. na ispravama koje koriste u obavljanju poslova svoje djelatnosti (računima, potvrdama i sličnim ispravama) te
3. u elektroničkom poslovanju i poslovima platnoga prometa.

Obveznici broja obvezni su koristiti osobni identifikacijski broj drugog obveznika broja:

1. na računima prema posebnim propisima
2. u izvješćima, prijavama i obrascima na kojima se navode drugi obveznici broja, a koji se podnose ili dostavljaju korisnicima broja.

Nadalje, korisnici broja, prema članku 7. Zakona, obvezni su osobne identifikacijske brojeve koristiti za povezivanje podataka u službenim evidencijama, u svakodnevnom radu i kod razmjene podataka.

Kako bi se ostvario opisani način korištenja osobnih identifikacijskih brojeva između obveznika i korisnika broja trebalo je stvoriti određene preduvjete. S jedne strane, svi obveznici broja moraju imati određen i dodijeljen osobni identifikacijski broj, dok s druge strane, svi korisnici broja moraju određene i dodijeljene osobne identifikacijske brojeve upisati u službene evidencije kako bi obveznike broja prepoznavali upravo na temelju osobnoga identifikacijskog broja. Radi ostvarenja navedenih preduvjeta zakonodavac je predvidio da opisani način korištenja osobnih identifikacijskih brojeva započinje od 1. siječnja 2010. Tako se izričito odredbom članka 56. Pravilnika propisuje, da u razdoblju do 31. prosinca 2009. obveznici broja, uključujući zatečene osobe, te korisnici broja koriste kao identifikacijske oznake jedinstveni matični broj građana (MBG), matični broj za pravne osobe (MB), sistemski broj i evidencijski broj za stranca, odnosno koriste postojeće identifikacijske oznake.

4. OSOBNI IDENTIFIKACIJSKI BROJ U POREZNIH POSTUPCIMA

Navedene zakonske odredbe o obveznicima broja, korisnicima broja te načinu korištenja osobnih identifikacijskih brojeva moguće je sagledati i u primjeni poreznih postupaka. Tako će se porezni obveznici smatrati obveznicima broja te će se na njih primjenjivati odredbe o korištenju osobnih identifikacijskih brojeva obveznika broja. Porezna uprava te ostala porezna tijela koja prema svojim nadležnostima vode porezne registre smatrat će se korisnicima broja koji koriste osobni identifikacijski broj u poreznim registrima i u svakodnevnom radu.

Korištenje osobnih identifikacijskih brojeva u poreznim postupcima u skladu s člankom 56. Pravilnika započinje od 1. siječnja 2010. Kako bi porezni obveznici od 1. siječnja 2010. bili spremni na komunikaciju s Poreznom upravom putem osobnih identifikacijskih brojeva, sve pripremne radnje, prilagodbe informacijskih sustava te nadopune matičnih podataka (podaci o dobavljačima, kupcima, zaposlenima – podatkom o osobnom identifikacijskom broju) trebaju završiti do kraja 2009. godine.

Svakako valja istaći da je zakonodavac omogućio saznanje osobnoga identifikacijskog broja na nekoliko načina i bez raspolažanja Potvrdom o osobnom identifikacijskom broju, kao dokazom o određenom i dodijeljenom osobnom identifikacijskom broju:

- slanjem SMS poruke na 61642 (61OIB) u kojoj se upisuje matični broj građana ili matični broj (MB)
- postavljanjem upita putem web aplikacije na stranici www.oib.hr te
- traženjem Uvjerenja u Poreznoj upravi.

Za one porezne obveznike koji svoje evidencije moraju nadopuniti osobnim identifikacijskim brojem drugih poreznih obveznika, a ne radi se o prevelikom broju, rješenje bi moglo predstavljati i korištenje spomenute web aplikacije na stranici www.oib.hr.

4.1. Osobni identifikacijski broj na poreznim prijavama

U poreznim postupcima koji se provode prema odredbama posebnih propisa podnose se različite porezne prijave. Temeljni podaci svake porezne prijave su podaci o podnositelju prijave, a ko-

jima se u pravilu smatraju ime (naziv) poreznog obveznika te porezni broj ili matični broj građana /matični broj. Prema članku 14. Općeg poreznog zakona (Narodne novine broj 147/08), poreznim brojem se smatra osobni identifikacijski broj određen prema odredbama Zakona i Pravilnika. Poštujući navedene odredbe, od 1. siječnja 2010. na svim poreznim prijavama u kojima predviđenim za upis bilo poreznog broja ili matičnog broja građana /matičnog broja upisuje se osobni identifikacijski broj. Stoga, poslodavci koji koriste porezne prijave iz svojih informatičkih sustava trebaju izvršiti prilagodbe polja

za upis poreznog broja koji od 1. siječnja 2010. treba omogućiti ispis svih jedanaest znamenki osobnoga identifikacijskog broja.

U skladu s odredbama članka 37. Pravilnika, porezni obveznici koji se upisuju u porezne registre, s obzirom na to da postaju porezni obveznici prema odredbama posebnih poreznih propisa, prilikom upisa predočuju Potvrdu ili neku drugu javnu ispravu koja sadrži podatak o osobnom identifikacijskom broju.

4.2. Osobni identifikacijski broj na računima poduzetnika

Prema odredbama Zakona i Pravilnika, porezni obveznik obvezan je u obavljanju svoje djelatnosti koristiti osobni identifikacijski broj na računima, potvrdama i sličnim ispravama. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Narodne novine, broj 87/09) koji se primjenjuje od 1. siječnja 2010. propisano je obvezno iskazivanje osobnih identifikacijskih brojeva na računima poduzetnika. U skladu s navedenim izmjenama i dopunama zakonskih odredaba tzv. »veliki« račun koji izdaje poduzetnik mora sadržavati sljedeće podatke:

1. mjesto izdavanja, broj i nadnevak
2. ime (naziv), adresu i osobni identifikacijski broj poduzetnika, koji je isporučio dobra ili obavio usluge (prodavatelja)
3. ime (naziv), adresu i osobni identifikacijski broj poduzetnika kome su isporučena dobra ili obavljene usluge (kupca)
4. količinu i uobičajeni trgovački naziv isporučenih dobara te vrstu i količinu obavljenih usluga
5. nadnevak isporuke dobara ili obavljenih usluga
6. iznos naknade (cijene) isporučenih dobara ili obavljenih usluga, razvrstane po poreznoj stopi
7. iznos poreza razvrstan po poreznoj stopi
8. zbrojni iznos naknade i poreza.

Nasuprot »velikim« računima, računi za gotovinski promet, isjeći vrpce ili potvrđnice iz naplatnih uređaja moraju sadržavati najmanje sljedeće podatke:

1. broj i nadnevak izdavanja
2. ime (naziv), adresu i osobni identifikacijski broj poduzetnika koji je isporučio dobra ili obavio usluge, te naznaku mjesta gdje je isporuka dobara ili usluga obavljena (broj prodajnog mjesta, poslovnog prostora, prodavaonice i sl.)
3. količinu i uobičajeni trgovački naziv isporučenih dobara te vrstu i količinu obavljenih usluga
4. ukupni iznos naknade i poreza razvrstani po poreznoj stopi.

Dakle, računi koji će se izdavati nakon stupanja na snagu navedenog Zakona (nakon 1. siječnja 2010.) već moraju imati propisani sadržaj. To zahtijeva od poduzetnika prilagodbu vlastitih podataka na računima na način da se obvezno iskazuju podaci: ime (naziv), adresa i osobni identifikacijski broj. Nadalje, kako se na »velikim« računima zahtijeva iskazivanje sljedećih podataka za kupca: ime (naziv), adresu i osobni identifikacijski broj, navedeno opet zahtijeva od poduzetnika da pravovremeno prikupe i nadopune podatke kupca podacima o osobnim identifikacijskim brojevima. I u ovom slučaju postupak nadopune podataka podacima

o osobnim identifikacijskim brojevima ostalih poreznih obveznika moglo bi se provesti korištenjem već spomenute web aplikacije ili dostavom pojedinačnih dopisa poreznim obveznicima radi dostave njihova osobnoga identifikacijskog broja.

4.3. Osobni identifikacijski brojevi drugih poreznih obveznika na poreznim prijavama

U poreznim prijavama često se iskazuju podaci i o drugim poreznim obveznicima. Slijedeći Zakonom i Pravilnikom propisane odredbe o iskazivanju osobnoga identifikacijskog broja drugog obveznika broja, znači da se identifikacija drugih obveznika broja obavlja putem osobnoga identifikacijskog broja. U poreznim postupcima koji su vezani uz poduzetnike korištenje tuđih osobnih identifikacijskih brojeva, osim na računima, bit će posebice izraženo kod iskazivanja podataka o zaposlenima (IP obrasci, Obrazac DNR).

Pokušavajući olakšati prijelaz na korištenje osobnih identifikacijskih brojeva konkretno za zaposlenike poduzetnika, Porezna uprava je unaprijed pripremila podatke na CD-u, i to parove MBG-OIB za sve poslodavce koji su za 2008. godinu predali više od 100 IP obrazaca, i to upravo prema podacima iz tih obrazaca. U nastavku navodimo vijest koju je u tom smislu objavila Porezna uprava na internetskoj stranici www.oib.hr.

Poslodavci – prilagodba korištenju osobnoga identifikacijskog broja

S obzirom na to da će se od 1. siječnja 2010. godine osobni identifikacijski broj početi široko primjenjivati, kako u platnom prometu, tako i za podnošenje poreznih prijava, nužno je da i poslodavci svoje poslovanje prilagode korištenju osobnoga identifikacijskog broja. Stoga je potrebno da svoje baze nadopune podacima o osobnim identifikacijskim brojevima posloprimaca.

Slijedom navedenog poslodavci koji su za 2008. godinu dostavili IP obrasce za više od 100 posloprimaca, moći će od 1. listopada 2009. godine preuzeti datoteku sa povezanim podacima MBG-OIB na CD-u u ispostavi Porezne uprave kojoj pripadaju prema mjestu sjedišta odnosno prebivališta.

Dakle, povezani podaci odnosit će se na posloprimce za koje je poslodavac predao IP obrasce za 2008. godinu. Za posloprimce koji su došli naknadno tijekom 2009. godine, poslodavci će morati osobne identifikacijske brojeve zatražiti od posloprimaca.

Dakle CD s navedenim podacima poslodavci su već mogli početi preuzimati u nadležnoj ispostavi Porezne uprave kojoj pripadaju prema mjestu sjedišta, odnosno prebivališta, od 1. listopada 2009. Za posloprimce koji su došli naknadno tijekom 2009. godine, poslodavci će osobne identifikacijske brojeve zatražiti od samih posloprimaca. Ista obveza proizlazi i za sve poslodavce za koje Porezna uprava, s obzirom na navedeni kriterij, nije pripremila podatke na CD-u.

4.4. Osobni identifikacijski broj u platnom prometu

Plaćanja javnih prihoda odvijaju se prema odredbama Naredbe koja se objavljuje unaprijed za sljedeću godinu. S obzirom na to da od 1. siječnja 2010. osobni identifikacijski broj ulazi i u sustave platnog prometa, može se očekivati i nadopunu naredbe novim modelima plaćanja koji će biti vezani uz osobni identifikacijski broj odnosno koji će, nadamo se, postupno zamijeniti postojeće modele plaćanja (5, 12, 21 i 22) vezane na MBG, odnosno MB osobe.

4.5. Osobni identifikacijski broj i strane osobe

Odredbama Pravilnika propisuje se tko se za potrebe osobnoga identifikacijskog broja smatra stranom osobom. Tako se odredbama članka 3. točka 10. Pravilnika propisuje da se stranom osobom smatra fizička osoba koja nema hrvatsko državljanstvo i pravna osoba koja ima sjedište izvan područja Republike Hrvatske.

Smatra se da se radi o stranoj fizičkoj osobi ako osoba nema hrvatsko državljanstvo. Dakle, odlučujuća činjenica je određeno pripadajuće državljanstvo, pri čemu nije od utjecaja činjenica ima li osoba prijavljeno prebivalište, odnosno boravište na području Republike Hrvatske (što je u pravilu uobičajena definicija za građane Republike Hrvatske). Stranom pravnom osobom smatrat će se ona pravna osoba koja nema sjedište upisano na području Republike Hrvatske, što u pravilu znači da nije ni osnovana u skladu s domaćim pozitivnim propisima. Polazeći od postavljenog pravila ne smatra se stranom pravnom osobom, pravna osoba koja ima sjedište na području Republike Hrvatske, bez obzira na to što su njezini osnivači, primjerice, članovi trgovačkog društva strane fizičke osobe.

Zakon i Pravilnik određuju konstrukciju osobnoga identifikacijskog broja ne praveći pri tome razliku ovisno o tome tko se smatra obveznikom broja. Tako se i za strane osobe, osobni identifikacijski broj određuje na isti način kao za ostale obveznike broja, odnosno na način da se sastoji od jedanaest znamenki. Deset znamenki određuje se slučajnim odabirom te na taj način ne sadrže informacije koje pokazuju vezu s obveznikom broja. Stoga, iz same konstrukcije osobnoga identifikacijskog broja nije moguće zaključiti radi li se o osobnom identifikacijskom broju određenom za hrvatskog državljanca ili, primjerice, za stranu fizičku osobu. Upravo ova značajka osobnoga identifikacijskog broja u bitnome razlikuje ovaj identifikator od do sada poznatih identifikatora koji su načinom svoje konstrukcije ukazivali kojem tipu osobe je dodijeljen taj identifikator (matični broj građana – MBG, matični broj pravne osobe – MB, matični broj stranca – MBS, matični broj subjekta – MBS itd.).

Iako nema razlike u načinu određivanja samog osobnoga identifikacijskog broja s obzirom na osobu obveznika broja, bitno je utvrditi o kojem se obvezniku broja radi jer se ovisno o vrsti obveznika broja razlikuje trenutak kada se nekom obvezniku broja određuje i dodjeljuje osobni identifikacijski broj.

4.5.1. Povod za praćenje strane osobe

Stranim osobama odredit će se i dodijeliti osobni identifikacijski broj samo ako postoji povod za praćenje na području Republike Hrvatske, i to u trenutku kada nastaje povod za njihovo praćenje (članak 13. stavak 2. točka 1. Pravilnika). Odredbe o nastanku povoda za praćenje strane osobe detaljno su razrađene glavom VI. Pravilnika. U bitnome razlikuju se dva načina određivanja osobnoga identifikacijskog broja stranju osobi ovisno o nastalom povodu za praćenje te o tijelu putem kojeg odnosno u kojem se podnosi zahtjev za određivanje i dodjeljivanje osobnoga identifikacijskog broja.

U smislu Zakona smatra se da je nastao povod za praćenje strane osobe ako se strana osoba upisuje u službene evidencije odobrenja boravka strancima Ministarstva unutarnjih poslova (članak 28. stavak 1. Pravilnika). U navedenom slučaju nastanka povoda za praćenje strane osobe, osobni identifikacijski broj određuje i dodjeljuje Porezna uprava, ali na temelju zahtjeva za određivanjem i dodjeljivanjem osobnoga identifikacij-

skog broja kojeg, u ime obveznika broja sada strane fizičke osobe, podnosi Ministarstvo unutarnjih poslova.

Osim u navedenom slučaju, smatra se da je nastao povod za praćenje strane osobe ako se strana osoba upisuje u neku službenu evidenciju o osobama i o imovini na području Republike Hrvatske te ako je strana osoba postala poreznim obveznikom prema posebnom propisu. Razvidno je da povod za praćenje može nastati iz nekoliko razloga, ako strana osoba:

1. postaje samo poreznim obveznikom prema posebnom propisu (obračun drugog dohotka, obračun poreza po odbitku i ostalo)
2. postaje poreznim obveznikom jer stječe imovinu na koju se plaća porez te se i upisuje u službenu evidenciju u kojoj se vodi vlasništvo te imovine (nekretnine – porez na promet nekretnina, upis u gruntovnicu, upis u evidenciju obveznika komunalne naknade, porez na kuće za odmor i ostalo) te
3. upisuje stjecanje prava i obveza u službenu evidenciju, a da pri tome ujedno i nije porezni obveznik (osnivanje trgovačkog društva, stjecanje vrijednosnih papira, otvaranje bankovnih računa i ostalo).

U navedenim slučajevima nastanka povoda za praćenje strane osobe osobni identifikacijski broj određuje se i dodjeljuje u Poreznoj upravi. Radi određivanja i dodjeljivanja osobnoga identifikacijskog broja strana se osoba mora javiti u mjesno nadležnu ispostavu Porezne uprave. Mjesno nadležnom ispostavom Porezne uprave strane osobe, prema članku 8. stavku 2. Pravilnika, smatra se ispostava Porezne uprave nadležna prema mjestu gdje je nastao povod za praćenje.

Ako je povod za praćenje nastao iz razloga što strana osoba postaje poreznim obveznikom po posebnom propisu (primjerice, prilikom obračuna poreza na dohodak) mjesno nadležnom ispostavom Porezne uprave smatra se ona ispostava prema nadležnosti poduzetnika koji obavlja obračun dohotka. Ovdje valja naglasiti i obvezu poduzetnika na ispravan obračun dohotka, odnosno pripadajućeg poreza te podnošenje propisanih obrazaca koji za stranu osobu zahtijevaju porezni broj, kojim se od 1. siječnja 2010. smatra samo osobni identifikacijski broj. Navedeno posredno na poduzetnika stavlja obvezu i odgovornost ishođenja osobnoga identifikacijskog broja za stranu osobu. Istom valja naglasiti da će tijekom 2010. godine svi modeli plaćanja priječi na korištenje osobnih identifikacijskih brojeva, što će opet značiti nemogućnost plaćanja javnih davanja bez podatka o osobnom identifikacijskom broju.

Nadalje, ako strana osoba stječe nekretninu i s te osnove upisuje pravo vlasništva nekretnine uz plaćanje poreza na promet nekretnina, mjesno nadležnom ispostavom Porezne uprave smatra se ona ispostava prema mjestu gdje se nekretnina nalazi. Ovdje valja istaknuti odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zemljišnim knjigama (Narodne novine broj 152/08) prema kojima već isprava koja je osnova za upis prava vlasništva treba sadržavati podatke o osobnom identifikacijskom broju sudionika u prometu. Praktična primjena ovih odredaba od stupanja na snagu navedenog Zakona zahtijeva određivanje i dodjeljivanje osobnoga identifikacijskog broja već i prije upisa prava vlasništva, odnosno već u postupku izrade isprave o stjecanju. Upravo odredbe navedenog Zakona stvorile su punu primjenu osobnoga identifikacijskog broja i prije roka već tijekom 2009. godine na području upisa prava vlasništva na nekretninama u zemljišne knjige.

U svim ostalim slučajevima kada nastaje povod za praćenje strane osobe mjesno nadležnom ispostavom smatra se ispostava nadležna prema mjestu upisa u službenu evidenciju. Tako će, primjerice, mjesno nad-

ležna ispostava za stranu osobu biti ispostava Porezne uprave Zagreb ako strana osoba kupuje vrijednosni papir te upisuje vlasništvo u Središnjem klirinškom depozitarnom društvu u Zagrebu, odnosno za stranu osobu koja otvara račun u banci u Splitu mjesno nadležnom ispostavom smatra se ispostava Porezne uprave u Splitu.

Kako u slučaju nastanka povoda za praćenje strane osobe prijavom boravišta, Zahtjev za dodjelom osobnoga identifikacijskog broja dolazi u Poreznu upravu, ali putem informacije koju na temelju uspostavljenih informatičkih veza dostavlja Ministarstvo unutarnjih poslova, strane osobe dobivaju osobni identifikacijski broj u nadležnoj policijskoj postaji te se stvara dojam jednostavnijeg postupka za strane osobe. U svim ostalim slučajevima nastanka povoda za praćenje strana osoba prvo mora ishoditi osobni identifikacijski broj te je tek tada moguće poduzimati ostale radnje u pravnom sustavu Republike Hrvatske.

4.5.1.1. Dodjela osobnoga identifikacijskog broja prilikom prijave boravišta strane osobe

Dodjela osobnoga identifikacijskog broja prilikom prijave boravišta podrazumijeva prvi upis strane osobe, i to isključivo strane fizičke osobe (članak 3. točka 7. Pravilnika). Tako se smatra da je nastao povod za praćenje strane osobe ako se strana osoba upisuje u službene evidencije odobrenja boravka strancima Ministarstva unutarnjih poslova (članak 28. stavak 1. Pravilnika). Odredbe o načinu i uvjetima prijave boravka strane osobe propisane su odredbama Zakona o strancima (Narodne novine broj 79/07 i 36/09). Kako je postupak prijave boravka strane osobe već uohodan i razrađen postupak, odredbama Zakona i Pravilnika zakonodavac je propisao način određivanja i dodjeljivanja osobnoga identifikacijskog broja koji se uklapa u već postojeći postupak.

Dakle, kod nastanka povoda za praćenje prijavom boravišta strane osobe, postupak određivanja i dodjeljivanja osobnoga identifikacijskog broja odvija se na sljedeći način. Strana fizička osoba podnosi zahtjev za odobrenjem boravka u Republici Hrvatskoj Ministarstvu unutarnjih poslova. O odobrenju boravka odlučuje nadležno ministarstvo te stavlja oznaku (naljepnicu) u putovnicu strane osobe. Na temelju dobivenog odobrenja strana osoba u predviđenom roku mora prijaviti boravište u Republici Hrvatskoj. Stoga samo stranoj osobi koja u zakonom predviđenom roku dođe u nadležnu policijsku upravu zatražiti prijavu boravka, u trenutku odobrenja boravka odredit će se i dodijeliti osobni identifikacijski broj. Osobni identifikacijski broj odredit će se i dodijeliti na temelju informatičke razmjene podataka između Ministarstva unutarnjih poslova i sustava osobnoga identifikacijskog broja u Poreznoj upravi. U navedenom slučaju, a u skladu s odredbama članka 6. stavka 1. točka 3. Pravilnika, Ministarstvo unutarnjih poslova odnosno nadležna policijska uprava u trenutku prijave boravišta postavlja Zahtjev za određivanjem i dodjeljivanjem osobnoga identifikacijskog broja (u daljnjem tekstu: Zahtjev) Ministarstvu financija – Poreznoj upravi. Zahtjevom se smatra skup podataka nužnih za identifikaciju strane fizičke osobe te za upis u Evidenciju o osobnom identifikacijskom broju: evidencijski broj

stranca, ime i prezime, spol, datum, mjesto i država rođenja, državljanstvo, adresu prebivališta, odnosno boravišta u Republici Hrvatskoj, broj putovnice, datum važenja putovnice i zemlju koja ju je izdala. Osobni identifikacijski broj se određuje u Poreznoj upravi te se na temelju uspostavljenih informatičkih veza podatak dostavlja u policijsku postaju u realnom vremenu od nekoliko sekundi. O određenom i dodijeljenom osobnom identifikacijskom broju, stranoj osobi djelatnik policijske uprave uručuje Potvrdu o osobnom identifikacijskom broju izdanu od Porezne uprave.

4.5.1.2. Dodjela osobnoga identifikacijskog broja u ostalim slučajevima nastanka povoda za praćenje

Kao što je već navedeno, osim prilikom prijave boravišta, smatra se da je nastao povod za praćenje strane osobe ako se strana osoba upisuje u neku službenu evidenciju o osobama i o imovini na području Republike Hrvatske te ako je strana osoba postala poreznim obveznikom prema posebnom propisu.

Strana osoba kod koje nastaje povod za praćenje u Republici Hrvatskoj mora zatražiti od Porezne uprave osobni identifikacijski broj podnošenjem Zahtjeva, u obliku propisnog obrasca. U ovom slučaju strana osoba samostalno ispunjava podatke u Zahtjevu i jedina razlika u podacima koji se upisuju u Evidenciju o osobnom identifikacijskom broju u odnosu na nastanak povoda za praćenje prijavom boravka je ne-ispisivanje podataka o matičnom broju stranca za stranu fizičku osobu. U ovom slučaju nastanka povoda za praćenje s obzirom na to da se ne prijavljuje boravište nema ni dodjele matičnog broja stranca. Porezna uprava provjerava podatke iz Zahtjeva i određuje i dodjeljuje stranoj osobi osobni identifikacijski broj uz istovremeno uručenje Potvrde o osobnom identifikacijskom broju stranoj osobi.

U svakodnevici najčešće se pojavljuju slučajevi kada strana osoba kod koje nastaje povod za praćenje ne obavlja samostalno radnje u pravnom sustavu Republike Hrvatske, već u njezino ime radnje poduzimaju druge opunomoćene osobe. Stoga se u Poreznoj upravi za postupke određivanja i dodjeljivanja osobnoga identifikacijskog broja ne pojavljuju strane osobe, već različito opunomoćene osobe. Kao i u svim ostalim upravnim postupcima, tako i kod određivanja i dodjeljivanja osobnoga identifikacijskog broja radnje u postupku može poduzimati opunomoćena osoba, pri čemu se postavlja uvjet da opunomoćenik može poduzimati samo one radnje za koje je punomoć i izdana. Prema navedenom, Zahtjev u ime strane osobe može podnijeti i opunomoćenik. U navedenom slučaju opunomoćenik mora Poreznoj upravi predočiti punomoć, koja mora biti izdana za postupak određivanja i dodjeljivanja osobnoga identifikacijskog broja.

4.5.2. Osobni identifikacijski broj strane osobe i njegova praktična primjena

Sagledavajući navedene postupke dodjele osobnoga identifikacijskog broja za strane osobe, moglo bi se zaključiti da se radi određivanja osobnoga identifikacijskog broja znatno otežavajući postupci sa stranim osobama pred tijelima javne vlasti. Međutim, uvođenju osobnoga identifikacijskog broja prišlo se sa zahtjevom da se uvede red u državnu upravu, a što podrazumijeva, između ostalog, mogućnost identifikacije i praćenja stranih osoba i njihove djelatnosti na području Republike Hrvatske. Navedeno zahtijeva da strane osobe budu prepoznatljive tijelima javne vlasti podjednako kao što su prepoznatljiviji i hrvatski državljani (do sada putem MBG) te domaće pravne osobe (do sada putem MB). Stoga, strane osobe prije poduzimanja radnji u pravnom sustavu Republike Hrvatske moraju zatražiti dodjelu osobnoga identifikacijskog broja u Poreznoj upravi. Definiranjem onoga što se smatra nastankom povoda za praćenje strane osobe, a što je razlog za dodjelu osobnoga identifikacijskog broja, zakonodavac je nastojao isključiti bespotrebne dodjele osobnoga identifikacijskog broja stranim osobama. Tako se smatra da je povod za praćenje nastao kada strana osoba poduzima radnje unutar pravnog sustava, što znači u pravilu da stječe prava i obveze, odnosno da se upisuje u neku od službenih evidencija na području Republike Hrvatske. Nasuprot navedenom, ne smatra se da je nastao povod za praćenje strane osobe koja, primjerice, samo turistički dolazi u Republiku Hrvatsku.

Međutim, već je 2009. godina pokazala problem praktične primjene osobnoga identifikacijskog broja, vezan uz strane osobe. Strane osobe se najčešće ne pojavljuju samostalno pred tijelima javne vlasti. Osobe koje ih zastupaju ne raspolažu punomoćima za zastupanje, a najčešće ni dovoljnim podacima potrebnim za određivanje osobnoga identifikacijskog broja. Polazeći od pro-

blema, koji se zapravo i ne bi trebao smatrati problemom, jer se radi o zakonom propisanom načinu sudjelovanja stranih osoba u pravnom sustavu Republike Hrvatske, Porezna uprava očitovala se o načinima postupanja prilikom određivanja i dodjeljivanja osobnoga identifikacijskog broja stranim osobama. Tako i poduzetnici ili, primjerice, organizatori sportskih ili umjetničkih događanja koji obavljaju isplate koje se smatraju dohocima stranim osobama, moraju voditi računa o tome da strana osoba treba prethodno ishoditi osobni identifikacijski broj u Poreznoj upravi. Kako bi i sebi olakšali poslovanje, trebalo bi unaprijed izvijestiti strane osobe o obvezi ishođenja osobnoga identifikacijskog broja u Poreznoj upravi te o dokumentima koji su potrebni u tu

svrhu. Osim punomoći koja je nužna ako strana osoba ne dolazi samostalno u Poreznu upravu, za stranu fizičku osobu traži se važeća putovnica, dok se za stranu pravnu osobu traži rješenje o osnivanju prevedeno na službeni hrvatski jezik.

U nastavku navodimo mišljenje Porezne uprave – Središnjeg ureda.

Prema članku 5. Zakona obveznici osobnoga identifikacijskog broja kojima se određuje i dodjeljuje osobni identifikacijski broj su: hrvatski državljani, pravne osobe sa sjedištem na području Republike Hrvatske i strane fizičke i pravne osobe kod kojih je nastao

povod za praćenje na području Republike Hrvatske. Sukladno članku 3. stavak 10. Pravilnika o osobnom identifikacijskom broju (Narodne novine broj 1/09, dalje: Pravilnik) stranom pravnom osobom smatra se pravna osoba koja ima sjedište izvan područja Republike Hrvatske.

Nadalje, prema odredbama članka 28. stavak 2. Pravilnika o povod za praćenje nastao je kada se strana osoba upisuje u neku službenu evidenciju o osobama i o imovini na području Republike Hrvatske te ako je strana osoba postala poreznim obveznikom prema posebnom propisu. Slijedom navedenoga, stranim pravnim osobama radi uplate poreza po odbitku treba se odrediti i dodijeliti osobni identifikacijski broj.

Stoga strana osoba odnosno njezin zakonski zastupnik podnosi propisani obrazac Zahtjeva za određivanjem i dodjeljivanjem osobnoga identifikacijskog broja (dalje: Zahtjev) mjesno nadležnoj ispostavi Porezne uprave, određenoj prema članku 8. Pravilnika. Nadležna ispostava Porezne uprave nakon provjere podataka upisanih u Zahtjevu, određuje i dodjeljuje osobni identifikacijski broj. Napominjemo da Zahtjev u ime strane pravne osobe može podnijeti opunomoćenik, pod uvjetom da je punomoć izdana i za postupak određivanja i dodjeljivanja osobnoga identifikacijskog broja.

Sukladno odredbama članka 23. Pravilnika obrazac Zahtjeva tiska se na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu, te se u njega upisuju podaci koji se smatraju podacima potrebnim za identifikaciju obveznika broja propisanih člankom 25. Pravilnika. Člankom 14. stavak 2. i 4. Pravilnika propisano je da obveznik broja uz Zahtjev predočuje isprave kojima potvrđuje podatke navedene u Zahtjevu, a kopije isprava čuvaju se kao prilog Evidencije o osobnim identifikacijskim brojevima.

Prema članku 6. stavak 5. i 6. Općeg poreznog zakona (Narodne novine broj 147/08) propisano je ako obveznik predaje isprave na stranom jeziku i pismu koji nije u službenoj upotrebi kod poreznog tijela, sukladno navedenom odredit će se u roku u kojem će obveznik dostaviti ovjereni prijevod isprave na hrvatski jezik i latinično pismo, u protivnom porezno tijelo će prevesti isprave o trošku poreznog obveznika.

S obzirom na navedeno, Zahtjev se podnosi u papirnatom obliku na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu. Traženje prijedora službenih isprava strane pravne osobe na hrvatski jezik je nužno s obzirom na to da se strana osoba mora nedvojbeno identificirati kako bi joj se odredio osobni identifikacijski broj kao stalna, ali i obvezna oznaka osobe u pravnom sustavu Republike Hrvatske.

Porezna uprava – Središnji ured Klasa: 410-01/09-01/620 od 1. lipnja 2009.

Primjer ispunjavanja Zahtjeva za stranu fizičku osobu

Strana fizička osoba koja samostalno dolazi u ispostavu Porezne uprave obvezno ispunjava podatke u Zahtjev iskazane točkama 1. i 3., te prilaže i kopiju putovnice. Ako fizičku osobu zastupa opunomoćenik uz već navedene isprave (Zahtjev i kopija putovnice), obvezatno se prilaže i punomoć koja mora biti na hrvatskom jeziku ili prevedena na hrvatski jezik.

ZAHTJEV ZA ODREĐIVANJEM I DODJELJIVANJEM OSOBNOGA IDENTIFIKACIJSKOG BROJA

1. Fizička osoba

MBG _____

1.1. Osnovni podaci			
Ime	Marija	Prezime	Zaller
Spol	ž	Rođ. prezime	_____
Datum rođenja	11.02.1963.	Mjesto rođenja	Mitte, Hamburg
Država rođenja	Njemačka	Državljanstvo	njemačko
Adresa prebivališta	Hamburg, Mitte 142	_____	_____

1.2. Podaci o identifikacijskom dokumentu

Broj osobne iskaznice	_____	Datum važenja	_____		
Broj putovnice	02365UK	Datum važenja	Do 2012.	Zemlja izdavanja	Njemačka

1.3. Podaci o roditeljima

	Otac	Majka
OIB	_____	_____
MBG	_____	_____
Ime	Petter	Diana
Prezime	Zaller	_____
Rođ. prezime	_____	_____

2. Pravna osoba

MB _____

2.1. Osnovni podaci	
Ustrojbni oblik	_____
Naziv	_____
Skraćeni naziv	_____
Prijevod	_____
Adresa sjedišta	_____
Mjesto i država osnivanja	_____

3. Popis priloženih isprava

Putovnica	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Datum uručivanja potvrde _____

Potpis podnositelja zahtjeva_____
Potpis službene osobe

Primjer ispunjavanja Zahtjeva za stranu pravnu osobu

Strana pravna osoba, konkretno zastupnik strane pravne osobe, koja samostalno dolazi u ispostavu Porezne uprave obvezno ispunjava podatke u Zahtjev iskazane točkama 2. i 3., te prilaže i kopiju rješenja o osnivanju koje mora biti na hrvatskom jeziku ili prevedeno na hrvatski jezik. Ako pravnu osobu zastupa opunomoćenik uz već navedene isprave (Zahtjev i kopija rješenja o osnivanju) obvezatno se prilaže i punomoć koja isto tako mora biti na hrvatskom jeziku ili prevedena na hrvatski jezik.

ZAHTJEV ZA ODREĐIVANJEM I DODJELJIVANJEM OSOBNOGA IDENTIFIKACIJSKOG BROJA

1. Fizička osoba

MBG _____

1.1. Osnovni podaci			
Ime	_____	Prezime	_____
Spol	_____	Rođ. prezime	_____
Datum rođenja	_____	Mjesto rođenja	_____
Država rođenja	_____	Državljanstvo	_____
Adresa prebivališta	_____		

1.2. Podaci o identifikacijskom dokumentu

Broj osobne iskaznice	_____	Datum važenja	_____		
Broj putovnice	_____	Datum važenja	_____	Zemlja izdavanja	_____

1.3. Podaci o roditeljima

	Otac	Majka
OIB	_____	_____
MBG	_____	_____
Ime	_____	_____
Prezime	_____	_____
Rođ. prezime	_____	_____

2. Pravna osoba

MB _____

2.1. Osnovni podaci	
Ustrojbeni oblik	do
Naziv	KMD
Skraćeni naziv	_____
Prijevod	_____
Adresa sjedišta	Njemačka, Hamburg, Mitte 142
Mjesto i država osnivanja	Hamburg, Njemačka

3. Popis priloženih isprava

Rješenje o osnivanju
Punomoć

Datum uručivanja potvrde _____

Potpis podnositelja zahtjeva_____
Potpis službene osobe

Zaključak

Uvođenjem osobnoga identifikacijskog broja mijenjaju se poznati načini poslovanja pa se tako i dijelom mijenjaju, odnosno nadopunjuju porezni postupci. Iako navedene promjene zahtijevaju prilagodbe, koje zasigurno traže i vrijeme i financijska sredstva, kroz očekivane ciljeve uvođenja osobnoga identifikacijskog broja oni će biti i opravdani. Za očekivati je da će trebati proći određeno vrijeme dok se svi sudionici u postupcima naviknu na nove načine postupanja, čemu u prilog ide prijelazno razdoblje uvođenja osobnoga identifikacijskog broja, koje u potpunosti treba završiti do kraja 2010. godine.

! Ne zaboravite:

! Od 1. siječnja 2010. g. početak primjene OIB-a na svim poreznim prijavama i u platnom prometu

! OIB se mora koristiti na:

- svim prijavama i ostalim podnescima kojima komuniciraju s korisnicima broja,
- na ispravama koje koriste u obavljanju poslova svoje djelatnosti (računima, potvrđama i sličnim ispravama)
- u elektroničkom poslovanju i **poslovima platnog prometa**

! Obrtnici kao porezni broj koriste OIB koji im je određen kao fizičkoj osobi, građanima (obrt kao djelatnost nema poseban OIB)

! OIB na računima – uz vlastite podatke i podatke o kupcu potrebno je navesti **vlastiti OIB obrtnika i OIB kupca**

SAVJETODAVNA SLUŽBA

HRVATSKE OBRITNIČKE KOMORE

ODGOVARA NA VAŠA PITANJA

iz područja:

- otvaranje obrta
- radno pravo, mirovinsko i zdravstveno osiguranje
- porezi, doprinosi i carine
- krediti i potpore
- tehnika i tehnologija
- turizam i ugostiteljstvo
- poljoprivreda i potpore u poljoprivredi
- ostala pitanja i savjeti o poslovanju obrta

062 000 026

(po cijeni iz fiksne mreže od 0,28 kn/min,
bez dodatnih naknada)
Svakog radnog dana

od 08:00 do 12:00 sati

Pitanja možete postaviti i pisanim putem
na fax: 01/48 06 675

E-mail: savjetodavna-sluzba@hok.hr
<http://infos.hok.hr/>

Naplata zadužnice u slučaju blokiranog računa dužnika

Uvriježena je praksa između gospodarskih subjekata, pri redovnom poslovanju kao sredstvo osiguranja izdati običnu zadužnicu.

Obična zadužnica je isprava na kojoj je javno ovjeren potpis dužnika kojim on daje suglasnost da s njegova računa u banci vjerovnik radi naplate potraživanja može izvansudski zaplijeniti novac do iznosa svojih potraživanja.

Ukoliko na računu dužnika nema dostatnih sredstava, banka će Vas dopisom u roku od 8 dana obavijestiti da nije naplatila zadužnicu uopće ili da je naplatila djelomično.

U tom slučaju osim da čekate naplatu po zadužnici, preostaje Vam alternativa da podnesete prijedlog za ovrhu na nadležni sud, prema sjedištu ili prebivalištu Vašeg dužnika, s obzirom na to da zadužnica predstavlja ovršnu ispravu.

Problem s kojim ćete se susresti u tom slučaju sastoji se u činjenici da sukladno Ovršnom zakonu uz prijedlog za ovrhu morate podnijeti ovršnu ispravu (a Vaša zadužnica je upravo ovršna isprava) u originalu ili ovjerenoj preslici.

Sukladno Ovršnom zakonu, članak 183., takva zadužnica se izdaje samo u jednom primjerku.

Od pojedinog javnog bilježnika ovisi da li će Vam izdati ovjerenu presliku zadužnice ili ne, s obzirom na to da pojedini javni bilježnici imaju stav da se zadužnica kao sredstvo naplate ne može ovjeriti kao preslika.

S druge strane, imate problem čak i ukoliko Vam javni bilježnik izda ovjerenu presliku zadužnice, na sucu koji bi Vaš

♦ Ines Čalušić, dipl. iur.

predmet dobio u rad je individualna odluka da li će zadužnicu u preslici prihvatiti kao valjan dokaz.

U konačnici, da bi izbjegli eventualne probleme s javnobilježničkom ovjerom ili sudom, Vi možete povući zadužnicu sa banke i priložiti je u originalu uz prijedlog za ovrhu.

Međutim, to znači da ćete izgubiti svoje mjesto u redoslijedu naplate na računu dužnika.

U ovršnom postupku Vi se možete naplatiti ukoliko se utvrdi da Vaš dužnik ima imovinu čijom zapljenom i prodajom se može namiriti Vaše potraživanje kao vjerovnika.

Problem koji ćete imati je da se u ovršnom postupku utvrdi kako Vaš dužnik nema imovine, a u međuvremenu na računu u banci se izvrši promet po računu dužnika, koji neće imati utjecaja na Vaše potraživanje, jer ste povukli zadužnicu i više niste u mogućnosti izvršiti pljenidbu novčanih sredstava.

Vi možete djelomično prevladati navedene probleme tako da kao instrument osiguranja zatražite od svog dužnika izdavanje više zadužnica s manjim iznosima naznačenim u njima.

Na taj način možete jedan dio zadužnica predati na banku, kako bi se eventualno zaplijenila novčana sredstva na računu ovršenika, a drugi dio odmah uputiti na sud da se paralelno pokuša i pljenidba pokretnina dužnika.